

*MICHAŁ BIAŁKOWSKI*

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

bialkowski@umk.pl

ORCID: [orcid.org/0000-0001-5215-1271](http://orcid.org/0000-0001-5215-1271)

**Recenzja książki: *Diakonat stały w Kościele w Polsce, t. 3: Powołanie – duchowość – świadectwo* pod red. dk. Waldemara Rozynkowskiego, Wydawnictwo „Bernardinum”, Pelplin 2021, ss. 344.**

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/SPLP.2021.022>

Diakonat stały należy do posług ustanowionych w Kościele w Polsce stosunkowo niedawno. Dopiero zakończony w 1999 roku II Synod Plenarny Kościoła Katolickiego w Polsce otworzył w pełni drogę do wprowadzenia diakonatu stałego. Natomiast pierwszy diakon stały (obrazdu łaćińskiego) został wyświęcony w roku 2008 dla diecezji toruńskiej. Wcześniej święcenia diakonatu otrzymali kolejno trzej – nieprzeznaczeni do kapłaństwa – kandydaci z Kościoła greckokatolickiego w Polsce (obrazdu bizantyjsko-ukraińskiego). Aktualnie – stan na 22 lipca 2021 roku – w Kościele w Polsce posługuje już 58 diakonów stałych (54 obrazdu łaćińskiego i 4 bizantyjsko-ukraińskiego). Posługa ta jest zatem coraz wyraźniej obecna w życiu duszpasterskim Kościoła w Polsce, a jej znacząca rola i trwałe miejsce w strukturze hierarchicznej Kościoła nie budzi wątpliwości. Co więcej – biorąc pod uwagę zauważalne zmiany w dynamice powołań – należy prognozować jej dalszy rozwój i wzrost liczebny. Tendencja ta jest wysoce prawdopodobna, gdyż w ostatnich latach diakonat stały cieszy się wyjątkowym zainteresowaniem wielu żonatych mężczyzn, zaangażowanych na co dzień w życie liturgiczne Kościoła i podejmujących odpowiedzialność za konkretne dzieła w swoich wspólnotach parafialnych.

Równolegle prowadzone są prace badawcze i studia nad samą posługą diakonatu stałego. Dziś obejmują one nie tylko badania podstawowe dotyczące charakteru tej posługi, genezy i rozwoju w starożytności chrześcijańskiej, umocowania prawnokanonicznego, czy teologicznego wymiaru tożsamości diakonów stałych. Coraz częściej poruszane są zagadnienia szczegółowe oraz najbardziej aktualne, a więc związane z aspektami praktyki pastoralnej. W tej grupie publikacji bez wątpienia czołowe miejsce zajmuje zainicjowana w 2019 roku przez dk. prof. Waldemara Rozynkowskiego – pionierska w skali Polski – seria „Diakonat stały

w Kościele w Polsce”. Przypomnijmy, że w kolejnych latach ukazały się: tom pierwszy: *Historia – teologia – wyzwania*, Pelplin 2019 i tom drugi: *Powołanie – posługa – duchowość*, Pelplin 2020. Aktualnie w Wydawnictwie „Bernardinum” Sp. z o. o. w Pelplinie opublikowano tom trzeci: *Powołanie – duchowość – świadectwo*, który nawiązuje tematycznie i strukturalnie (układ triady problemowej) do dwóch poprzednich. W kontekście przywołanych prac podkreślić należy, że Wydawnictwo „Bernardinum” Sp. z o. o. w Pelplinie, będąc specjalistyczną oficyną katolicką jest obecnie jednym z najważniejszych wydawnictw podejmujących problematykę diakonatu stałego.

W sposób szczególny zachęcam czytelników do lektury ostatniego tomu. Książka składa się ze *Wstępu* (s. 9–11) i czterech części: *Powołanie* (s. 14–155), *Duchowość* (s. 157–264), *Homilie* (s. 265–314), *Świadectwo* (s. 315–344). W części zatytułowanej *Powołanie* znalazły się zarówno teksty dotyczące dziejów diakonatu stałego w czasach apostoelskich i patrystycznych, jak i współczesnych form posługiwania w różnych środowiskach. Ojciec Bazyli Degórski OSPPE omówił problematykę diakonatu w starożytności, a ks. Michał Kossowski w studium egzegetycznym przybliżył postać św. Szczepana. Następne teksty odnoszą się do konkretnych doświadczeń związanych z posługą diakonatu stałego. Diakon Jan Ogrodzki podzielił się swoimi spostrzeżeniami na temat formacji diakonów stałych, a dk. Jerzy Demski obecnością diakona w parafii misyjnej. Kolejny tekst, pióra prekursora badań nad diakonatem stałym dr. hab. Marka Marczewskiego, porusza tematykę postawy diakona stałego wobec zespołu zmęczenia współczuciem i wypalenia zawodowego. Z kolei Paweł Skrzydlewski podzielił się swoją refleksją o filozoficznym rozumieniu ojcostwa w kontekście diakonatu stałego. Diakoni Bogdan Sadowski i Mariusz Malinowski ukazali dwie odstony aktywności. Pierwszy próbował odpowiedzieć na pytanie o cel i sens niesienia pomocy duchowej przez diakona stałego osobom osadzonym w zakładach karnych. Drugi przedstawił swoją drogę zawodową terapeuty i jej kontynuację po święceniach diakonatu.

Z kolei część druga – *Duchowość* – zawiera artykuły przybliżające postacie będące wzorami świętości oraz samą drogę ku świętości. Dwa pierwsze teksty odnoszą się do Matki Bożej. Oparty na głębokiej egzegezie biblijnej artykuł dr. hab. Marka Marczewskiego ukazuje Maryję jako wzór dla diakona stałego, który przyjmuje i wypełnia Słowo Boże. W tekście dk. prof. Waldemara Rozynkowskiego poznajemy intencje zawierzenia diakonów stałych posługujących w Kościele w Polsce Pani Jasnogórskiej. Akt ten odnawiany jest corocznie podczas adwentowego dnia skupienia. Niezwykle inspirujący i zachęcający do własnych przemyśleń jest przyczynek Kornelii Czogalik, żony dk. Marka Czogalika z diecezji gliwickiej. Autorka proponuje odczytać ewangeliczne postacie Marii i Marty, jako wzajemnie dopełniające się wzory kontemplacji i aktywności. Tekst jest szczególnie dedykowany żonom diakonów stałych. *Słowo Boże źródłem formowania serca diakona stałego* – to trzeci z kolei artykuł pióra dr. hab. Marka Mar-

czewskiego, jaki znajdziemy na kartach omawianej publikacji. Z kolei Dariusz Chmielewski zachęca nas, byśmy dążyli do świętości i przywołuje m.in. żywoty diakonów wyniesionych przez Kościół do chwały ołtarzy. Ojciec duchowny diakonów stałych w diecezji toruńskiej ks. Rajmund Ponczek zaprasza do refleksji na temat posłuszeństwa wiary postrzeganej jako nieustanna walka o powołanie.

Warto w tym miejscu podkreślić, że w publikacji – przygotowanej przez dk. prof. Waldemara Rozyńskiego – znalazły się zarówno artykuły naukowe, często autorstwa wybitnych znawców tematu, jak i teksty samych diakonów stałych, podejmujących w ten sposób próbę osobistej refleksji nad powołaniem. Praca ma więc nie tylko wymiar ściśle badawczy, ale i praktyczny, duszpasterski oraz homiletyczny. Nie inaczej bowiem należy oceniać zamieszczone w książce homilie i świadectwa. Ten rodzaj tekstów ma jeszcze jedną dodatkową wartość: w przyszłości będą one niewątpliwie ważnym źródłem do dziejów diakonatu stałego w Kościele w Polsce. Możemy więc sięgnąć po homilie Andrzeja Czai, biskupa diecezjalnego opolskiego oraz Rudolfa Pierskały, biskupa pomocniczego opolskiego. Obecność nauczania dwóch opolskich hierarchów nie jest przypadkowa. Diecezja opolska należy do wciąż nielicznych w Kościele w Polsce, gdzie diakonat stały odnalazł trwałe miejsce na mapie życia eklezjalnego. Większość zamieszczonych w tomie homilii wygłoszonych zostało podczas uroczystości święceń diakonów stałych, dni skupienia organizowanych dla diakonów stałych lub z okazji ich rocznicy święceń. Wszystkie są pięknym świadectwem wielkiej troski pasterzy Kościoła o umocnienie powołań i dalszy rozwój posługi.

Ewenementem – obok przywołanego już przyczynku Kornelii Czogalik – jest zamieszczone w tomie świadectwo Hanny Goldy, córki diakona stałego. Chciałbym poświęcić mu kilka zdań, gdyż zasługuje na szczególną uwagę czytelników. Przywołajmy jego fragment: „Tata zawsze uczył mnie, że w życiu chodzi o służbę bliźniemu. O to, by zawsze nieść pomoc drugiemu człowiekowi. Taką postawę reprezentował swym zachowaniem każdego dnia. Dając tym samym świadectwo swoim słowom. Pamiętam, jak nieraz wstawał rano w sobotę zerwany telefonem od którejś ze starszych sąsiadek, żeby zawieźć ją do lekarza czy do apteki. Wszyscy w okolicy wiedzieli, że jeżeli zwrócą się do mojego Taty o pomoc, zawsze ją otrzymają. Pamiętam, że kiedy czasem nie chciało mi się wypełniać obowiązków płynących z posługi psalterzystki, powtarzał, jak ważna i piękna jest postawa służby. Tato, zanim został diakonem, przez wiele lat był już Nadzwyczajnym Szafarzem Komunii Świętej i co niedziela roznosił chorym Jezusa Eucharystycznego”<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> H. Golda, *Kiedy ojciec jest duchownym... Refleksje córki diakona stałego*, w: *Diakonat stały w Kościele w Polsce*, t. 3: *Powołanie – duchowość – świadectwo*, red. dk. W. Rozyński, Pelplin 2021, s. 318.

Relacje żonatych diakonów ze swoimi najbliższymi – żoną i dziećmi to zagadnienie wciąż budzące zainteresowanie, zdziwienie wśród osób mających zaległość w katechezie, a nawet emocje. I stąd ważne, by takie świadectwa pojawiały się nie tylko na łamach specjalistycznych publikacji, ale przede wszystkim w przestrzeni kościołów parafialnych, podczas wykładów, spotkań formacyjnych, czy rekolekcji. Jestem bowiem przekonany, że przed Kościołem w Polsce stoją nowe, niełatwe wyzwania, które będą wymagały od świeckich nie tylko znajomości prawd wiary, ale również głębokiej przemiany serc, ogromnej dojrzałości duchowej i wręcz mentalnej rewolucji! Dziś nie jesteśmy przecież gotowi zaakceptować diakona stałego, męża i ojca w roli proboszcza parafii, a przecież taka możliwość jest coraz bardziej prawdopodobna. Przypomnę, że w diecezji rzymskiej już ponad dwa lata temu wikariusz generalny Rzymu powołał na urząd proboszcza diakona stałego, męża i ojca czworga dzieci. Tej nowej rzeczywistości musimy się uczyć razem z diakonami stałymi i ich rodzinami. Dopełnieniem refleksji Hanny Goldy są świadectwa ks. Radosława Adamiaka, dk. Andrzeja Chołaszczyńskiego, dk. Tadeusza Dubickiego, dk. Adama Runiewicza i dk. Pawła Ziętka.

Książka *Diakonat stały w Kościele w Polsce, t. 3: Powołanie – duchowość – świadectwo*, pod red. dk. Waldemara Rozyńskiego nie tylko wypełnia poważną lukę w badaniach nad diakonatem stałym, ale wraz z dwiema poprzednimi publikacjami wchodzącymi w skład serii tworzy pewien etap w upowszechnianiu i popularyzacji wiedzy o jednej z najstarszych posług w dziejach Kościoła. Cieszy zamieszczona we *Wstępie* deklaracja dk. prof. Waldemara Rozyńskiego, że zainicjowane dwa lata temu badania będą kontynuowane. Wiele interesujących tematów oczekuje wciąż podjęcia. Pojawiają się także zupełnie nowe perspektywy, np. z zakresu socjologii religii, odnoszące się do postrzegania społecznej roli diakona stałego, czy miejsca rodziny diakona stałego w życiu Kościoła lokalnego i wspólnoty parafialnej.